

דו"ח נפגעים בתאונות דרכים בחברה הערבית

מרץ 2021

פתח דבר

אזרחי החברה הערבית מהווים כ-20% מהחברה בישראל, אך נהרגים בתאונות דרכים בשיעור של כ-30%, נתון אשר נמשך לאורך השנים האחרונות ללא שינוי.

כאשר בוחנים, בעין מפוכחת, את חלקם של האזרחים מהחברה הערבית בתאונות דרכים, ניתן לומר כי מדובר באחת מנקודות התורפה המרכזיות והבולטות בתחום הבטיחות בדרכים בישראל.

הצורך בטיפול והתמקדות בצמצום תאונות הדרכים בחברה הערבית בולט נוכח הנתונים שיובאו בדו"ח זה. על ממשלת ישראל מוטלת האחריות לפעול ביתר שאת לצמצום שיעור ההרוגים בחברה הערבית, לרמה התואמת את חלקם באוכלוסייה ואף יותר מכך. מהלך חשוב זה עשוי לקדם את מדינת ישראל לרמת הבטיחות של המדינות המתקדמות בטיפול בתאונות הדרכים. צמצום מספר הנפגעים וההרוגים הגבוה, יכול לחסוך למשק הישראלי גם כסף רב וזאת מעבר לצער ולכאב הנלווים למגפת הקטל בדרכים.

הבעיות המרכזיות הגורמות להיפגעות גבוהה של אזרחי החברה הערבית בתאונות דרכים ידועות, כמו גם הדרכים והצעדים שיש לנקוט כדי לצמצם את התאונות והנפגעים. כל שנותר הוא להוציאם מן הכוח אל הפועל.

מוגש לעיוןך דו"ח היפגעות ומעורבות של אזרחי החברה הערבית בתאונות דרכים. אני מזמין אותך לעשות שימוש מושכל בנתונים המובאים בדו"ח זה על מנת לצמצם את מספרם הגבוה של אזרחי החברה הערבית הנפגעים בתאונות הדרכים.

בברכה,
ארז קיטה
מנכ"ל עמותת אור ירוק

כללי

שיעורי ההיפגעות בחברה הערבית בישראל גבוהים יותר בהשוואה לאוכלוסייה הכללית. 100 בני אדם מהחברה הערבית קיפחו את חייהם בתאונות דרכים בשנת 2020. כמעט אחד מכל שלושה הרוגים בתאונות דרכים בשנה שעברה הגיע מהחברה הערבית, בעוד שחלקם באוכלוסייה נאמד בכ-20% בלבד.

בולטת בעיקר ההיפגעות של ילדים בתאונות דרכים, וכמו כן מעורבותם והיפגעותם הגבוהה בתאונות דרכים קטלניות של הנהגים הצעירים, רוכבי האופנועים והקטנועים הצעירים ונהגי הרכב הכבד

מטרה

מטרת הדו"ח היא להציג את תמונת מצב ההיפגעות בתאונות דרכים בחברה הערבית, לאתר את האוכלוסיות הפגיעות ולהמליץ על כיוונים אפשריים לפעולה אשר יובילו בהכרח להפחתת כמות הנפגעים, כמו גם התאונות הקשות והקטלניות. עיקרו של הדו"ח עוסק בנקודות התורפה של החברה הערבית מתוך רצון וכמיהה לשיפור הבטיחות בדרכים בקרב קבוצת אוכלוסייה המונה כשני מיליון בני אדם.

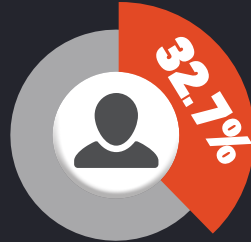
שיטה

הדו"ח מתבסס על ניתוח נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה והרלב"ד.

נפגעי תאונות דרכים בחברה הערבית בשנת 2020

4,558
נפגעים

כשליש מההרוגים
היו מהחברה הערבית

100
הרוגים

55

נהגים צעירים

היו מעורבים בתאונות דרכים קטלניות

13 ילדים
הרוגים

543

פצועים קשה

גבוה בשיעור של כ-23% מחלקם באוכלוסייה

חלקם של רוכבי האופנועים והקטנועים **ההרוגים גבוה ב-69%** מחלקם במצבת הרוכבים הצעירים

2x ילדים נהרגים בתאונות דרכים **בשיעור כפול** מחלקם באוכלוסייה

חלקם של הנהגים הצעירים בתאונות דרכים קטלניות **כפול מחלקם** בבעלי הרישיונות

שיעורי חגירת חגורות בטיחות בישובים בחברה הערבית נמוכים באופן משמעותי מישובים חרדים, יהודים ומעורבים

3x פעוטות נהרגים בשיעור של כמעט פי שלושה יותר מחלקם באוכלוסייה

נהגי רכב כבד מעורבים בתאונות דרכים קטלניות בשיעור של **47% יותר** מאשר חלקם במצבת הנהגים

ממצאים עיקריים:

- 100 בני אדם מהחברה הערבית נהרגו בתאונות דרכים בשנת 2020.
- כשליש מההרוגים בתאונות דרכים בשנת 2020 היו מהחברה הערבית (32.7%).
- 4,558 בני אדם מהחברה הערבית נפגעו בתאונות דרכים בשנת 2020, הכי מעט בעשור האחרון.
- 543 בני אדם מהחברה הערבית נפצעו קשה בתאונות דרכים בשנת 2020, גבוה בשיעור של כ-23% מחלקם באוכלוסיה.
- 13 ילדים (0-14) מהחברה הערבית נהרגו בתאונות דרכים בשנת 2020, אחד פחות מאשר בשנת 2019.
- ילדים מהחברה הערבית נהרגים בתאונות דרכים בשיעור כפול מחלקם באוכלוסיה.
- פעוטות מהחברה הערבית בגילאי 0-4, נהרגים בשיעור של כמעט פי שלושה יותר מחלקם באוכלוסיה.
- 55 נהגים צעירים (עד גיל 24) היו מעורבים בתאונות דרכים קטלניות בשנת 2020.
- חלקם של הנהגים הצעירים מהחברה הערבית בתאונות דרכים קטלניות כפול מחלקם בבעלי הרישיונות.
- חלקם של רוכבי האופנועים והקטנועים ההרוגים מהחברה הערבית גבוה ב-69% מחלקם במצבת הרוכבים הצעירים.
- נהגי רכב כבד מהחברה הערבית מעורבים בתאונות דרכים קטלניות בשיעור של 47% יותר מאשר חלקם במצבת הנהגים.
- שיעורי חגירת חגורות בטיחות בישובים בחברה הערבית נמוכים באופן משמעותי מישובים חרדים, יהודים ומעורבים.

הממצאים בהרחבה

הרוגים בתאונות דרכים בחברה הערבית

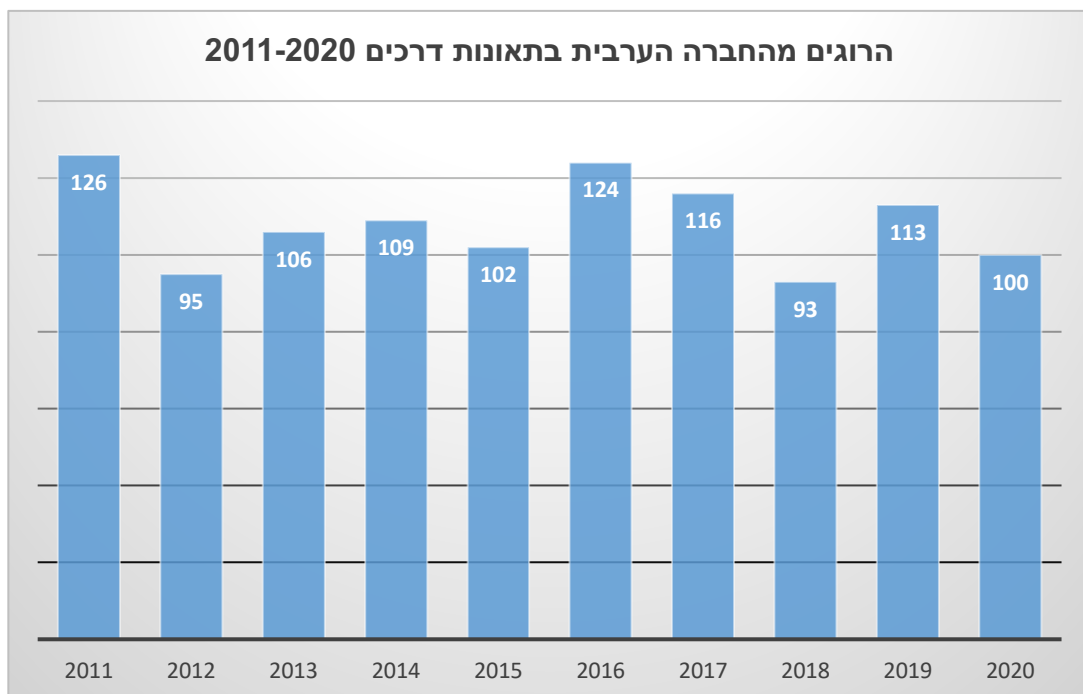
100 בני אדם מהחברה הערבית נהרגו בתאונות דרכים בשנת 2020 לעומת 113 אזרחים מהחברה הערבית שנהרגו בתאונות דרכים בשנת 2019 – ירידה של 11.5%.

אזרחי החברה הערבית בישראל מהווים 21% מסך האוכלוסייה, אך שיעור ההרוגים בתאונות דרכים מקרב אזרחי החברה הערבית בשנת 2020, מכלל הרוגי תאונות הדרכים, נאמד בשיעור של 32.7% – גבוה ביותר מ-50% מחלקם באוכלוסייה.

למעשה, אחד מכל שלושה הרוגים מתאונות דרכים בישראל הוא מהחברה הערבית, נתון שנשמר לאורך השנים האחרונות.

למרות הסגרים הארוכים שמדינת ישראל היתה שרויה בהם בשנה האחרונה, והירידה החדה בנסועת כלי הרכב בכבישים (על פי תצרוכת הדלק), כתוצאה מוירוס הקורונה, לא נרשמה בשנת 2020 ירידה דומה בשיעור ההרוגים מתאונות דרכים.

בעשור האחרון נהרגו 1,084 בני אדם מהחברה הערבית בתאונות דרכים, מעל 100 בני אדם בממוצע בכל שנה.

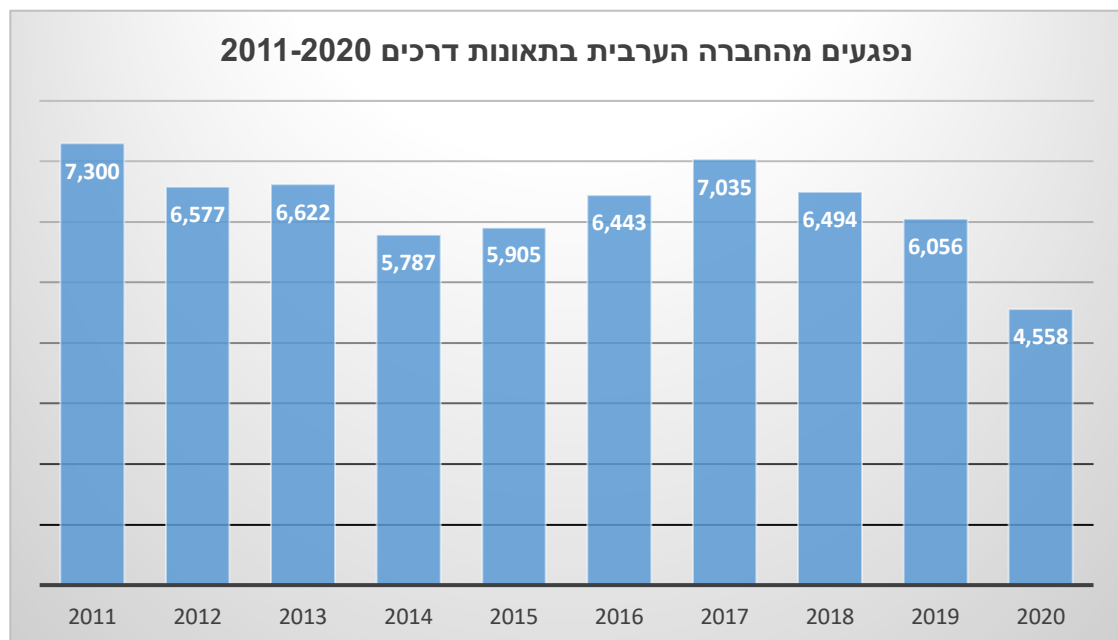
• מקור: למ"ס

נפגעים בתאונות דרכים בחברה הערבית

4,558 בני אדם מהחברה הערבית נפגעו בתאונות דרכים בשנת 2020 לעומת 6,056 בני אדם שנפגעו בתאונות דרכים בשנת 2019 – ירידה של 25%. למרות שחלקם של אזרחי החברה הערבית באוכלוסייה נאמד ב-21%, שיעור היפגעותם בתאונות דרכים בשנת 2020 נאמד ב-25.3% מכלל הנפגעים – גבוה בשיעור של 20% מחלקם באוכלוסייה.

שנת 2020 הייתה השנה שבה נרשם מספר הנפגעים הנמוך ביותר בתאונות דרכים בעשור האחרון מקרב אזרחי החברה הערבית. ניתן להעריך כי לסגרים הארוכים שהאזרחים היו שרויים בהם בזמן מגפת הקורונה יש חלק משמעותי בצמצום מספר הנפגעים בתאונות דרכים בקרב החברה הערבית.

בעשור האחרון נפגעו 69,229 בני אדם מהחברה הערבית בתאונות דרכים, 6,922 בכל שנה בממוצע.

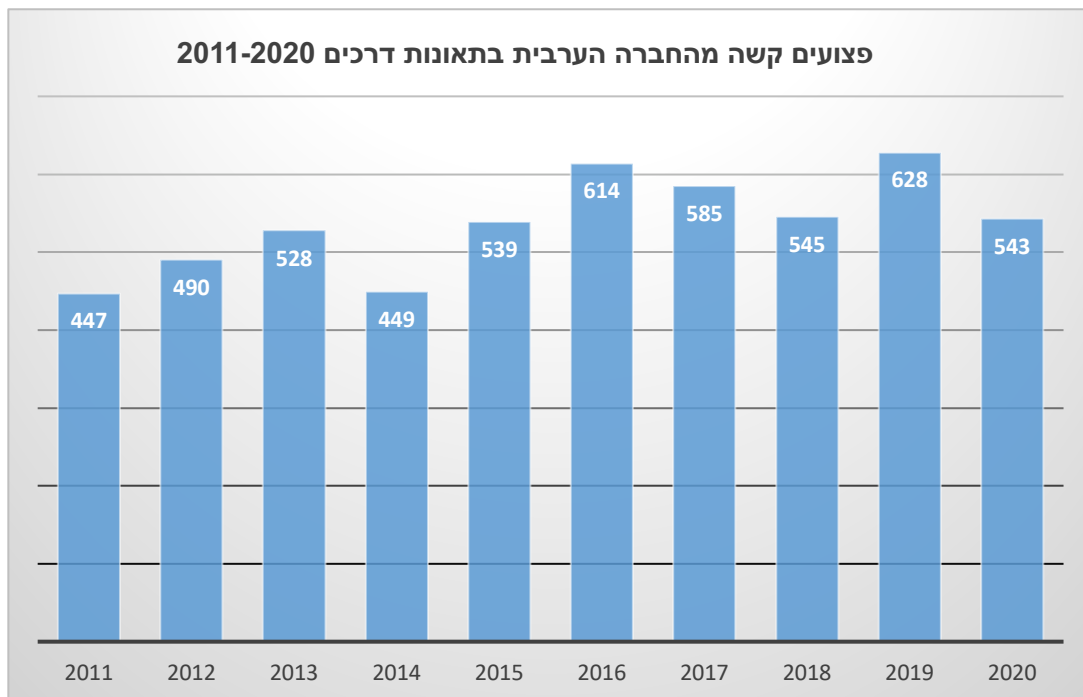
• מקור: למ"ס

פצועים קשה

628 בני אדם מהחברה הערבית נפצעו קשה בתאונות דרכים בשנת 2020 לעומת 543 בני אדם מהחברה הערבית שנפצעו קשה בתאונות דרכים בשנת 2019 – ירידה של 14%. בניגוד למגמת הנפגעים הכללית, שנת 2020 לא היתה חריגה בשיעור הפצועים קשה בחברה הערבית, בהשוואה לשנים אחרות בעשור האחרון ואף גבוהה מהשנים של תחילת העשור (ראה תרשים).

גם בקרב הפצועים קשה מתאונות דרכים, חלקם של האזרחים מהחברה הערבית מכלל הפצועים קשה, גבוה מחלקם היחסי באוכלוסייה. 25.8% מהפצועים קשה בתאונות דרכים בעשור האחרון היו מהחברה הערבית, גבוה בשיעור של 22.9% מחלקם באוכלוסייה.

5,368 בני אדם מהחברה הערבית נפצעו קשה בעשור האחרון בתאונות דרכים, 536 בכל שנה בממוצע.

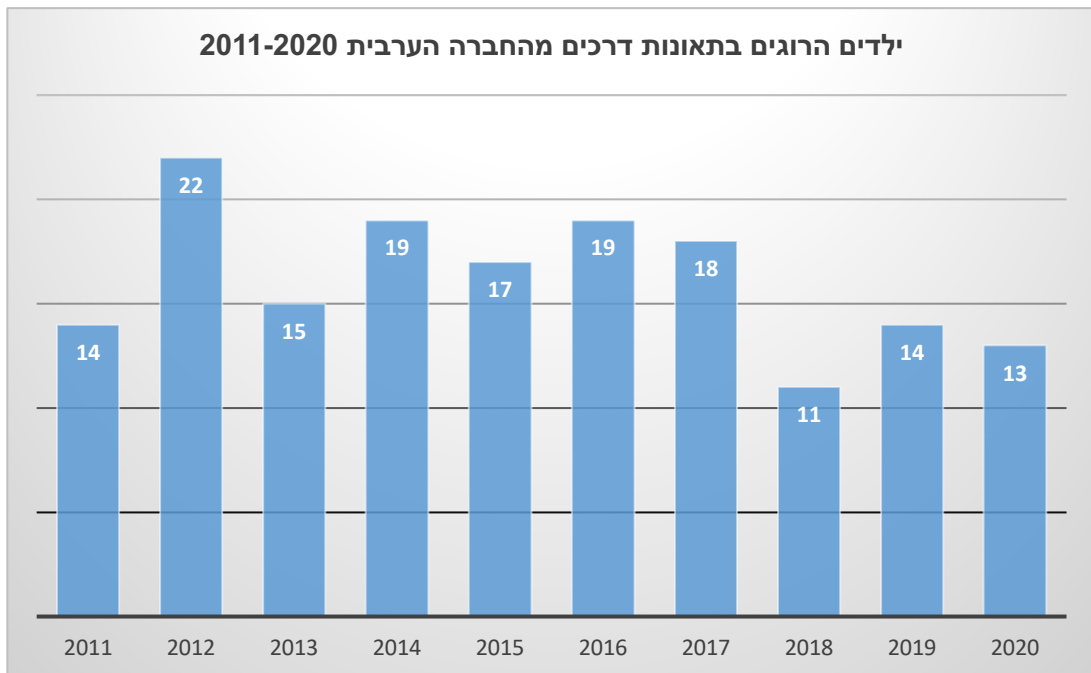
• מקור: למ"ס

ילדים הרוגים

13 ילדים (0-14) מהחברה הערבית נהרגו בתאונות דרכים בשנת 2020 לעומת 14 ילדים שנהרגו בתאונות דרכים בשנת 2019 – ילד אחד פחות.
25 ילדים נהרגו בתאונות דרכים בישראל בשנת 2020 כאשר 13 מהם כאמור מהחברה הערבית. ילדי החברה הערבית מהווים 24% מאוכלוסיית הילדים בישראל, אך חלקם במצבת הילדים ההרוגים נאמדה בשנת 2020 בשיעור של 52% מכלל הילדים ההרוגים מתאונות דרכים – פי שניים ויותר מאשר חלקם באוכלוסייה.

בעשור האחרון נהרגו 162 ילדים מהחברה הערבית בתאונות דרכים, (16 בממוצע בכל שנה), 54% מכלל הילדים ההרוגים בעשור האחרון, יותר מפי שניים מחלקם באוכלוסיית הילדים.

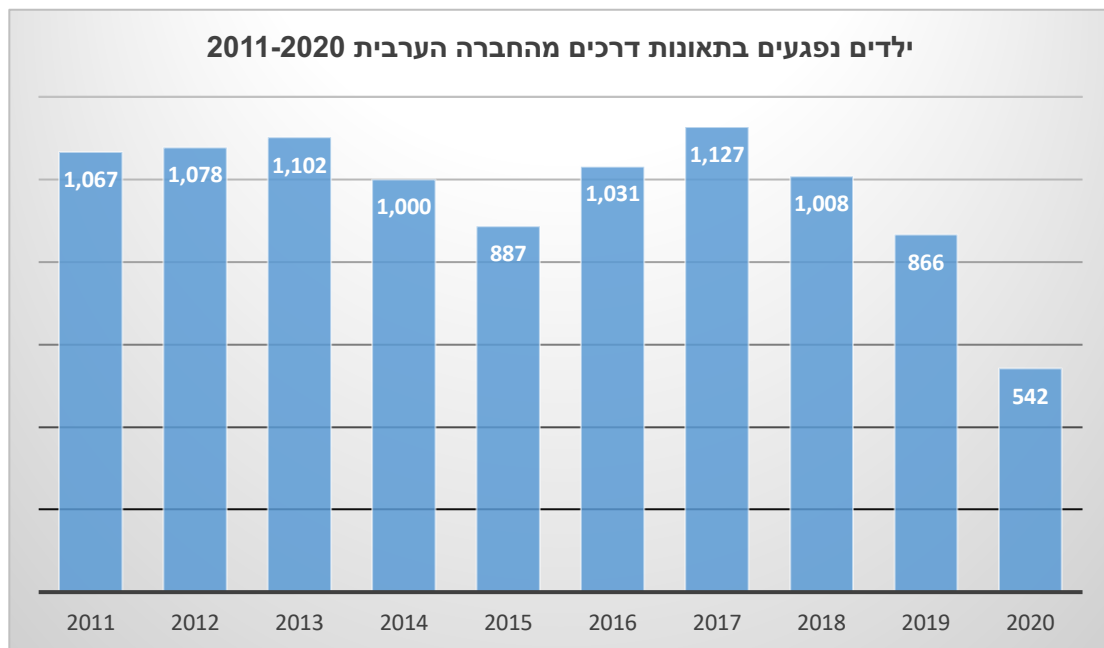
• מקור: למ"ס

בולטת בעיקר חלקם של פעוטות מהחברה הערבית, בגילאי 0-4 בהרוגי תאונות הדרכים. בעשור האחרון נהרגו 121 פעוטות בתאונות דרכים, 78 מהם היו מהחברה הערבית – 64% מכלל הפעוטות שנהרגו.

ילדים נפגעים

542 ילדים מהחברה הערבית נפגעו בתאונות דרכים בשנת 2020 לעומת 866 ילדים שנפגעו בתאונות דרכים בשנת 2019 – ירידה של 38%. שנת 2020 הייתה השנה שבה נרשם המספר הנמוך ביותר בהיפגעות ילדים בחברה הערבית בתאונות דרכים בעשור האחרון, וזאת בחסות הסגרים הארוכים כתוצאה מוירוס הקורונה. 9,708 ילדים מהחברה הערבית נפגעו בתאונות דרכים בעשור האחרון, 970 ילדים בממוצע בכל שנה.

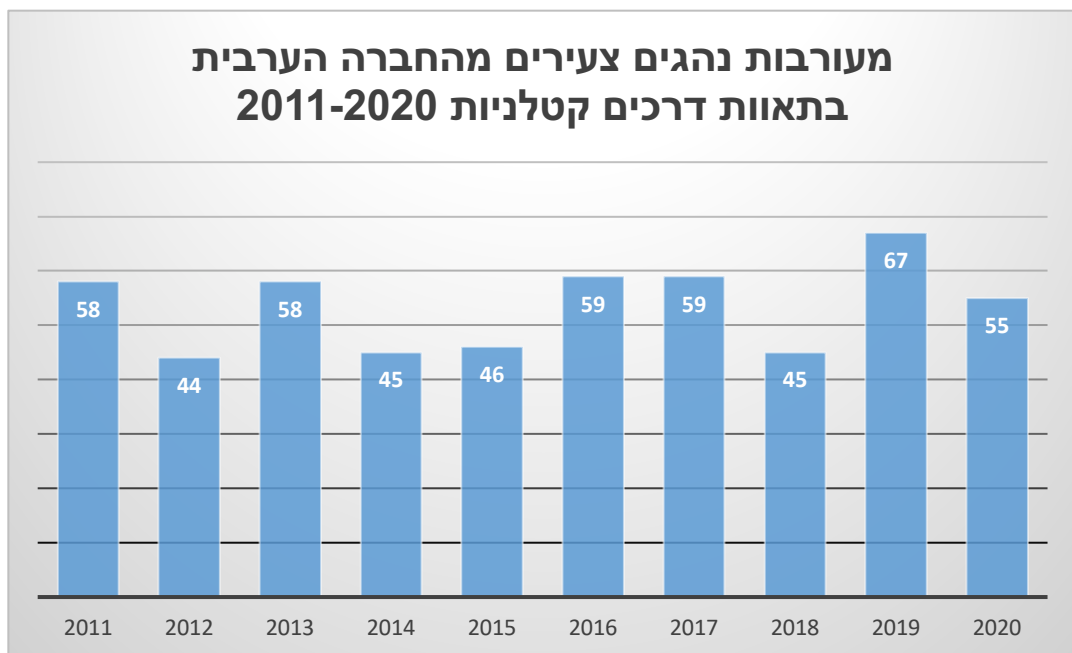
שיעור הילדים מהחברה הערבית שנפגעו בתאונות דרכים מכלל הילדים שנפגעו בתאונות דרכים בעשור האחרון (2011-2020) נאמד בשיעור של 34.5%, גבוה ב-50% מחלקם באוכלוסיית ילדים.

• מקור: למ"ס

נהגים צעירים

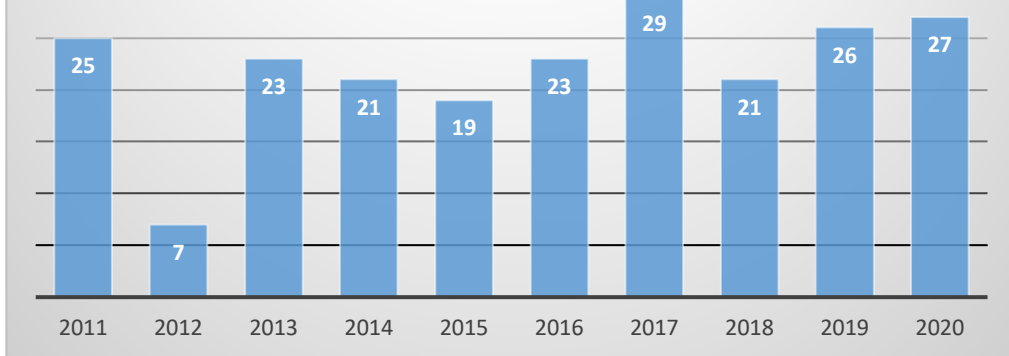
55 נהגים צעירים (עד גיל 24) היו מעורבים בתאונות דרכים קטלניות (הרוג אחד לפחות) בשנת 2020, לעומת 67 נהגים צעירים מהחברה הערבית שהיו מעורבים בתאונות דרכים קטלניות בשנת 2019 – ירידה של 18%. חלקם של הנהגים הצעירים מהחברה הערבית בבעלי הרישיונות נאמד בשיעור של 29% כאשר 53% מסך כל הנהגים הצעירים שהיו מעורבים בתאונות דרכים קטלניות היו מהחברה הערבית, כמעט פי שניים יותר מחלקם בבעלי הרישיונות.

• מקור: למ"ס

נהגים צעירים מהחברה הערבית לא רק שמעורבים בשיעור גבוה בתאונות דרכים, אלא גם נפגעים בשיעור גבוה לחלקם בבעלי הרישיונות. 27 נהגים צעירים מהחברה הערבית נהרגו בתאונות דרכים בשנת 2020, אחד יותר מאשר בשנת 2019. 221 נהגים צעירים מהחברה הערבית נהרגו בתאונות דרכים בעשור האחרון, 54.8% מכלל הנהגים הצעירים שנהרגו בתאונות דרכים באותן שנים, פי שניים ויותר מחלקם בבעלי הרישיונות.

נהגים צעירים הרוגים מהחברה הערבית בתאונות דרכים 2011-2020

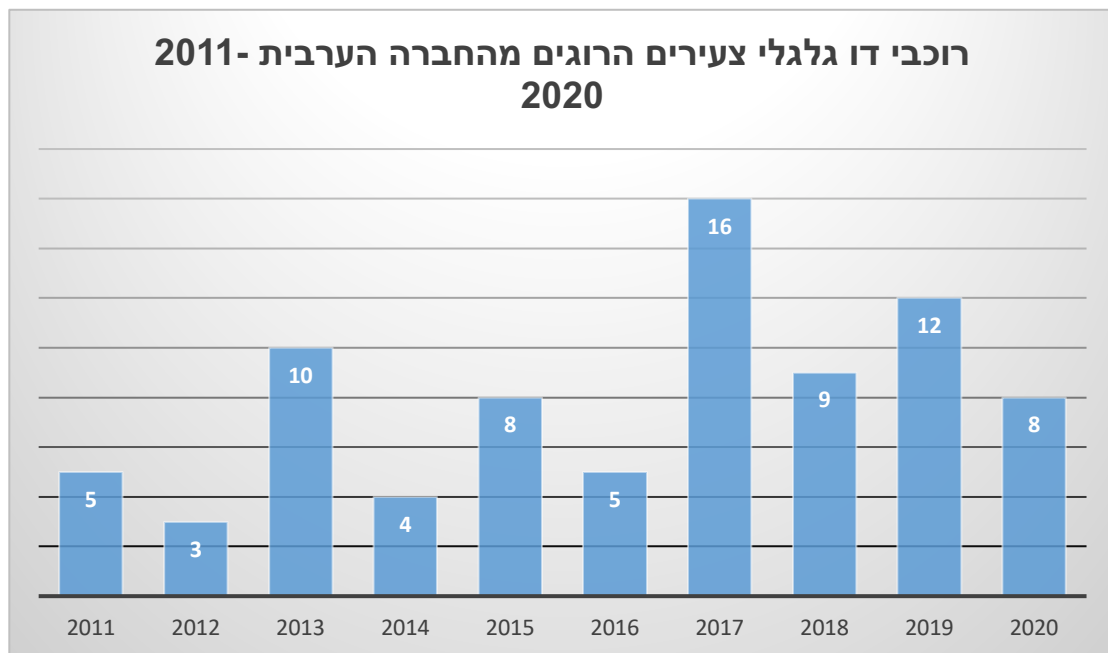
• מקור: למ"ס

נהגים צעירים מהחברה הערבית נפגעים בתאונות דרכים בשיעור גבוה יותר מחלקם בבעלי הרשיונות, כך גם בקרב הפצועים קשה וגם בקרב הנהגים הצעירים שנפגעו בתאונות דרכים.

צעירים דו גלגלי

שמונה רוכבי אופנועים וקטנועים צעירים (עד גיל 24) מהחברה הערבית נהרגו בתאונות דרכים בשנת 2020, ארבעה רוכבים פחות מאשר בשנת 2019. בעשור האחרון נהרגו 73 רוכבי אופנועים וקטנועים צעירים מהחברה הערבית בתאונות דרכים.

למרות שחלקם של רוכבי האופנועים והקטנועים הצעירים מהחברה הערבית בבעלי הרשיונות לכלים דו גלגליים נאמד בשיעור של 25%, חלקם בהרוגים מכלל הרוכבים בעשור האחרון נאמד בשיעור של 42.3% - גבוה ב-69%.

• מקור: למ"ס

רכב כבד

27 נהגי משאיות מעל 3.5 טון מהחברה הערבית היו מעורבים בתאונות דרכים קטלניות (לפחות הרוג אחד) בשנת 2020 לעומת 40 נהגים שהיו נעורבים בתאונות דרכים קטלניות בשנת 2019 – ירידה של 32%.

• מקור: למ"ס

אחת הבעיות המרכזיות בחברה הערבית עוסקת במעורבות הגבוהה של נהגי הרכב הכבדים (משאיות מעל 3.5 טון) בתאונות דרכים. נהגי הרכב הכבד מהחברה הערבית מהווים 34% מסך נהגי הרכב הכבד. 298 נהגים מהחברה הערבית היו מעורבים בתאונות דרכים קטלניות בעשור האחרון – 50% מכלל נהגי הרכב הכבד – 47% יותר מאשר חלקם במצבת הנהגים.

3,180 נהגי רכב כבד מהחברה הערבית היו מעורבים בתאונות דרכים בעשור האחרון – 41.6% מכלל נהגי כלי רכב כבדים שהיו מעורבים בתאונות דרכים בעשור האחרון – 22% יותר מחלקם במצבת הנהגים.

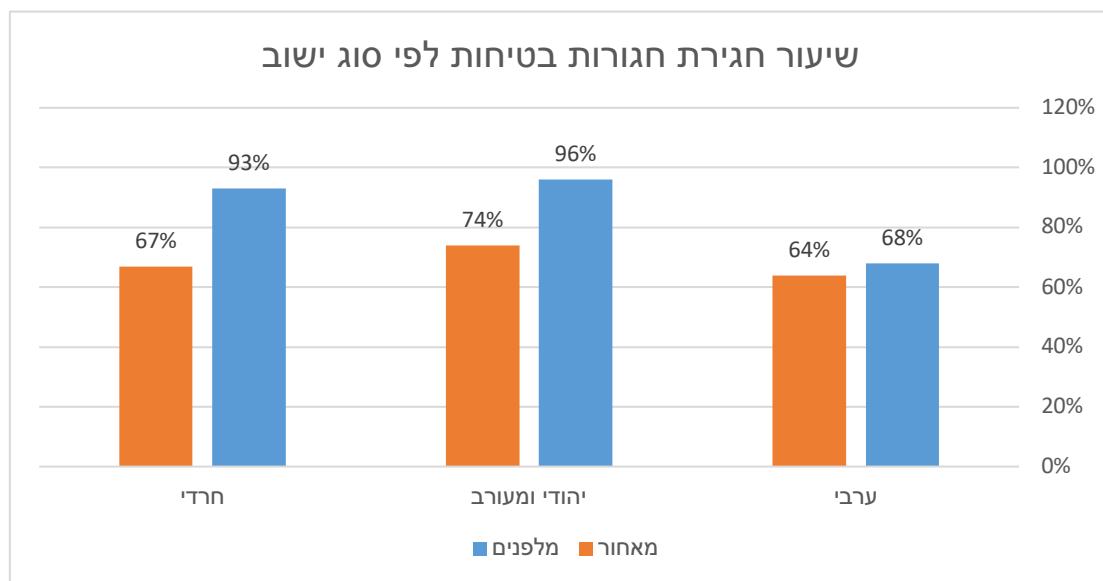

• מקור: למ"ס

תצפית חגורות בטיחות - שיעורי חגירה נמוכים

שיעורי החגירה בישראל נמוכים ביחס לרבות ממדינות ה-OECD, (לגביהן יש נתוני חגירה). מהנתונים עולה כי שיעורי החגירה נמוכים יותר בישובים הערביים מאשר בישובים היהודיים, וכמו כן גם מהישובים החרדיים. באופן כללי בישובים הערביים, חגירה בקרב נוסעי המושב הקדמי נמוכה במקצת מאשר בקרב נהגים, ושיעורי החגירה במושבים האחוריים הם הנמוכים ביותר שם. מתוך סקר תצפיות של הרלב"ד (שנת 2019) עולה כי שיעור החגירה בקרב נוסעים במושב הקדמי בישובים ערביים עמד על 68%, לעומת 93% בישובים חרדיים ו-96% בישובים יהודים ומעורבים. בקרב נוסעים במושב האחורי שיעור החגירה עמד על 64% בישובים ערביים, לעומת 67% בישובים חרדיים ו-74% בישובים יהודיים ומעורבים.

עם זאת, יש לציין כי חלה עלייה בשיעורי החגירה בחברה הערבית לעומת שנת 2016 שבה נמדדו שיעורי חגירה של 60% בקרב נהגים ובקרב נוסעים במושב הקדמי ו-51% בקרב נוסעים מושב האחורי.

• מקור: חגירה – מאפיינים, מגמות בינלאומיות והמלצות, רלב"ד, 2021

מסקנות והמלצות

התחומים שבהם יש לפעול על מנת להביא לשיפור המצב הם: הגברת החינוך וההסברה בקרב האוכלוסייה, שיפורי תשתית הבטיחות בישובים ובכפרים והגברת האכיפה והנוכחות המטרתית בתוך הערים.

יש לפתח ולהפעיל תכניות הסברה ייעודיות, המתמקדות בין היתר ב:

- פגיעה בילדים על ידי כלי רכב בנסיעה לאחור (תאונות חצר).
- אי-מתן זכות קדימה להולכי רגל במעבר חצייה.
- נסיעה במהירות מופרזת בתחומי היישוב ומחוצה לו.
- בקרב הצעירים חשוב לטפל גם בתופעת הנהיגה בשכרות, הנהיגה בהיסח הדעת ונהיגה ברכב טרם הוצאת רישיון הנהיגה.
- יש לפתח תכניות הסברה ייעודיות להורים שיתמקדו בסכנות הנשקפות לילדים בסביבת הבית, בחשיבותן של השגחת ההורים והקפדה על כללי הבטיחות. דגש מיוחד צריך להיות מושם על שימוש במושבי בטיחות המתאימים לגובה ומשקל הילד, בעת נסיעה ברכב.
- יש לפתח ולהפעיל תכניות חינוך לילדים כבר בגילאים הצעירים וגם בבתי הספר אשר במסגרתן יוקנו לילדים הרגלי התנהגות דרך בטוחה, במיוחד כהולכי רגל.
- סוגיית התשתיות הלקויות ביישובים הערבים דורשת טיפול מיידי, בעיקר בנושאים הבעייתיים כגון הסדרת אזורי חנייה לרכב כבד, שיפור התאורה וטיפול תחזוקתי שוטף בתמרורים, שלטים וסימוני כביש, בניית מגרשי משחקים לילדים ויצירת הפרדה ברורה בין הכביש לבין האזורים שבהם מתנהלת תנועת הולכי הרגל.
- יש לפעול לשיפור המצב הכלכלי חברתי בחברה הערבית ולהגברת תחושת השייכות ככלי לשיפור רמת הבטיחות בדרכים ואופן הנהיגה במגזר, זאת בהתאם למחקרים שנעשו בנושא.
- חשוב לבנות יותר גני משחקים ושעשועים אשר יאפשרו הפרדה ברורה בין מתחמי המשחק למתחם החניה וזאת במטרה למנוע את התאונות הנגרמות בחצר הבית.
- יש לקדם את ההכשרה המקצועית של נהגי הרכב הכבד בחברה הערבית ולהבטיח תנאי תעסוקה הולמים, לרבות הקפדה על מתן שעות מנוחה ועוד.

- יש להגביר את הנוכחות המשטרתית בתחומי היישובים הערבים ובסביבותיהם ולהגביר את אכיפת חוקי התנועה. על האכיפה להתמקד בגורמי הסיכון העיקריים, ובעיקר אי-שימוש בחגורות בטיחות, נהיגה בהיסח דעת ונסיעה במהירות מופרזת.

סיכום

שיעור ההרוגים בתאונות דרכים בקרב אזרחי החברה הערבית גבוה משיעורם היחסי באוכלוסייה בכ-50%, נתון הנשמר לאורך העשור האחרון. מהד"ח עולה כי קיימת היפגעות גבוהה בקרב אוכלוסיות שונות כמו ילדים, נהגים צעירים, רוכבי דו גלגלי צעירים ואוכלוסיית נהגי הרכב הכבד, אשר דורשת התייחסות פרטנית.

הסיבות להיפגעות הגבוהה של אזרחי החברה הערבית בתאונות דרכים הן רבות ומגוונות. ידוע כי איכות התשתיות ביישובים הערבים ירודה וסובלת מהזנחה רבת שנים. במקביל לכך, גם התנהגות משתמשי הדרך ביישובים אלו לעתים מסוכנת ומעלה את הסכנה להיפגע בתאונת דרכים.

להתנהגות האוכלוסייה השפעה רבה על הנעשה בתחומי היישובים הערבים. כפי שהוצג בדו"ח, שיעורי השימוש בחגורות בטיחות בתחום היישובים בחברה הערבית נמוכים באופן יחסי. כפי שהוצג לא פעם בעבר, ישנה בעיה בקרב אוכלוסיית הצעירים הכוללת נהיגה ללא רישיון, תחת השפעת אלכוהול, בהיסח דעת ובמהירות מופרזת.

צמצום היפגעותם הגבוהה של אזרחי החברה הערבית בתאונות דרכים חייב להיות בסדר עדיפות לאומי גבוה במיוחד. השקעה כספית ומיקוד פעילות אכיפה, כמו גם הגברת המודעות וההסברה, הן פעולות הכרחיות ונדרשות.

ככל שנעמיק יותר ויותר בפעולות למען הפחתת הקטל בדרכים באופן כללי ובצמצום הקטל בדרכים באופן פרטני בקרב אזרחי החברה הערבית נוכל לקדם את ישראל אל עבר שורת המדינות המתקדמות בעולם בבטיחות בדרכים.

בברכה,

עוז דרור

סמנכ"ל אסטרטגיה ותקשורת עמותת אור ירוק